

Gruppen av offentlig oppnevnte eksterne foreldremeklere

Kontaktperson: Ingrid Eckroll, tlf. 938 29 038, epost: ingrid.eckroll@bryggeadvokatene.no

Barne- og familiedepartementet

Postboks 8036 Dep

0030 Oslo

Deres ref.:21/21

HØRINGSUTTALELSE – NOU: 2020:14 Ny barnelov

Vi viser til departementets høringsbrev av 14.01.2021.

På vegne av de eksterne meklere tilknyttet familievernnet ønsker vi i det følgende å knytte noen bemerkninger til utvalgets forslag til ny barnelov.

Høringssvaret begrenser seg til de forslagene til endringer i barneloven som eksterne meklere møter i sin arbeidshverdag.

Gruppen av oppnevnte eksterne meklere har utgjort en fast og viktig del av familievernnet siden starten. Den har en bred og variert kompetanse som kompletterer den typiske kompetansen ved familievernkontorene, og teller i dag ca. 65 personer fordelt over hele landet. Gruppen består av dedikerte og motiverte medarbeidere. De fleste virker som eksterne meklere i en årrekke. Gruppen mekler årlig i saker med konsekvens for ca. 5500 barn i Norge.

Denne høringen berører og engasjerer oss. Konklusjonene i dette høringssvaret er forelagt samtlige eksterne meklere i Norge og mange innspill er kommet tilbake.

Et arbeidsutvalg bestående av Ingrid Eckroll, Hilde Eline Hoel og Gøsta Thommesen har arbeidet med høringssvaret. Medlemmene har en samlet erfaring fra 33 år som meklere tilknyttet familievernnet.

Kapittel 1. Grunnleggjande rettar for barn:

Forslaget i § 1-1 til §1-4 tiltredes i sin helhet.

Hensynet til barnets beste bør fortsatt være det bærende prinsippet etter loven.

Vi støtter forslaget om at det i enda større grad skal tydeliggjøres at barn skal lyttes til, at de skal ha medbestemmelsesrett og at å lytte til barna vil hjelpe i arbeidet med å lage gode avtaler som ivaretar deres interesser på best mulig måte.

Vi har ingen merknader til kapittel 2 til 6.

Kapittel 6.

Vi støtter lovforslaget i § 6-1. Skille mellom foreldre som er gift eller samboere oppheves, og disse gruppene likestilles.

Når det gjelder forslaget om flytting innenlands i § 6-9, støtter vi mindretallets syn, altså at flytteretten bør beholdes under bostedskompetansen.

Vi viser til at dette nylig har vært vurdert.

Å plassere flytteretten innenlands under foreldremyndigheten vil binde opp de aller fleste foreldre til å bli boende i samme område. Intensjonen er god. Dette er samtidig en veldig grunnleggende, ny og ikke minst automatisk binding.

Å kunne flytte til et annet sted i landet er i noen tilfeller både riktig og konstruktivt for en forelder. Det er mange eksempler på konfliktfylte brudd der den som har barna mest, blir bedre i stand til å ta vare på dem ved å flytte nærmere familie og venner. Det er mange eksempler på at et godt karriereløp og derved sikring av egen og barnas økonomiske situasjon krever flytting til ny skole eller nytt arbeidssted.

Det blir mer og mer vanlig at foreldre *frivillig* velger delt fast bosted som løsning for barna, også fra tidlig alder der de ofte bor mest med den ene. Da er dette en bevisst, overveiet løsning, og ikke noe som gjelder automatisk. Og for de tilfellene der den ene forelder har fast bosted hos seg etter frivillig avtale mellom foreldrene, så vil det kunne være gode grunner – også til barnets beste – å kunne flytte. Det kan virke uhensiktsmessig å skulle gå til rettsak for å forfølge dette, noe som ofte vil bli tilfellet dersom flytteebegrensningen gjelder pr. automatikk.

Vi er med andre ord redd for at flertallets forslag vil kunne åpne for flere rettsprosesser.

Enkelte eksterneklere støtter flertallets syn i dette spørsmålet.

Kapittel 7 Fast Bustad

a) Begrepet

Det er en lang og stabil og frustrerende erfaring som mekler at begrepet «fast bosted» er så forvirrende og dårlig egnet til å beskrive hva det er ment å bety. Det er en betegnelse som bruker vanlig dagligtale-ord om noe helt annet enn vanlig språklig forståelse, og som de aller fleste foreldre og også mange fagfolk misforstår. Det er en omstendelig forklaringsprosess som må til overfor foreldrene i meklingsrommet. Nesten alle som kommer til meklingsrommet med en utfylt Foreldresamarbeidsavtale har fylt ut punktet om fast bosted uten å vite hva det innebærer. Mange tror det handler om folkeregisteradresse. Mange tror det handler om stedet der barna overnatter mest («bo fast» = «bo mest»).

Fast bosted etter loven handler om *beslutningsmyndighet* over visse forhold og ikke fysisk eller formelt bosted. Vi ber derfor departementet sterkt overveie om ikke det er på tide å erstatte dette med «Hverdagsmyndighet» eller «Daglig omsorg» eller lignende.

Dersom utvalgets flertall får gjennomslag i den endelige lovteksten på den måten at retten til å flytte innenlands skal ligge under foreldreansvaret, så er det overhodet ikke noe kobling mellom begrepet og «bosted» lenger, så da vil argumentene for å erstatte begrepet med noe mer funksjonelt være enda sterkere.

b) Særlige grunner

I dag foreligger det krav om særlige grunner for at retten skal idømme delt bosted. Dette kravet foreslås fjernet. Et mindretall er ikke enig.

Vi støtter også her utvalgets mindretall.

Erfaringen fra mange meklere er at unntaksbestemmelsen slik den er i dag faktisk bidrar til å finne løsning på en del av sakene på bakgrunn av vår realitetsorientering om regelen om delt fast bosted og hvordan den praktiseres for domstolen. Det må antas at ved å fjerne gjeldende unntaksbestemmelse slik flertallet foreslår er det sikkert at langt flere saker vil ta veien til rettsapparatet fordi ønsket om delt fast bosted står sterkt hos mange foreldre. Utvalgets flertallsforslag kan altså komme til å være sterkt prosessdrivende.

Gjeldende rett brukes aktivt i meklings og bidrar til avtaler så vel om delt fast bosted som fast bosted hos den ene forelderen, eventuelt med en avtale om fast bosted for de minste som endres til delt fast bosted når barnet blir noe eldre.

Den endringen som nylig ble foretatt i loven, der det er sideordnet om det skal velges delt fast bosted eller fast bosted, med delt fastbostedsalternativet først i lovteksten har allerede bidratt til at flere enn tidligere velger delt fast bosted og bidrar til likestilt foreldreskap. Delt bosteds-konflikter er ofte svært tilspissede. Når det reises spørsmål om hvordan delt bosted skal fungere i praksis er en ofte brukt begrunnelse at de bestemmer i hver sin uke. Det er bekymringsfullt hvordan det vil påvirke barn som skal vokse opp uten sammenheng mellom to hjem, med vanntette skott mellom to parter som ikke kan være i en naturlig dialog rundt barnet.

Fast bosted gjelder beslutningsmyndighet over visse større beslutninger i hverdagen til barnet, som repeterer seg ettersom barnet vokser. Dette krever et fungerende langsiktig samarbeid mellom foreldrene. Om ikke dette er kommet i gang via en utvidet obligatorisk meklingsprosess med inntil seks timer som utvalget foreslår, så bør dagens ordning være den beste, etc.)

c) Forutsetning om 1/3 samvær for å kunne avtale eller idømme delt bosted

Dette er beskrevet i utvalgets kommentar til sitt forslag til § 7-1.

Vi deler ikke utvalgets syn. En begrensning av denne typen vil etter vår mening legge en uhensiktsmessig og stivbent begrensning på foreldrenes behov for å finne riktige kombinasjoner av bosted og samvær akkurat for dem og deres barn. Det er nok av eksempler i praksis på at dette blir helt feil. Det kan f.eks. være foreldre med små barn der mor har mer enn 2/3 av nettene, men hvor far har mye tid med barnet på dagtid, og de ellers er godt samarbeidende og derfor gjerne vil praktisere delt bosted = delt beslutningsrett. Eller det kan være foreldre som ikke er i konflikt, men som pga den ene forelders begrensninger i forhold til samværsmuligheter – personlige eller geografiske – likevel synes det er selvfølgelig at de begge sammen skal beslutte over barnehagevalg, fritidsaktiviteter osv. I begge disse tilfellene avtaler de delt bosted fordi det virker naturlig for dem å

være likestilt om disse spørsmålene. Og det er ingen tvil om at dette virker positivt på balansen, klimaet og det videre samarbeidet mellom foreldrene. I sin tur har dette stor positiv effekt på barna. Det virker ikke fremtidsrettet å torpedere denne muligheten!

Enkelte eksterne meklere støtter utvalgsflertallet syn.

Kapittel 8 Samvær

Å knytte tilsyn til samvær der det er mistanke om rus, vold etc. er beskrevet i §§ 8-4 og 8-5.

Vi vil slå et slag for å innføre en tilgang på å få det offentliges bistand til samvær under tilsyn også allerede under meklingsprosessen, kombinert med midlertidige avtaler. Dette vil kunne avlaste rettssystemet i en del saker. Det er mange eksempler der en forelder i meklingsrommet frivillig går med på tilsyn ved eget samvær med barnet i en begrenset periode. Utfordringer er imidlertid å finne kompetente og villige tilsynspersoner. Det offentlige bidrar ikke til dette i dag. Så havner saken likevel lett i retten, for der kan man be dommeren beslutte tilsyn. Dette er en opplagt sløsing med ressurser.

Ved slikt frivillig besluttet tilsyn under meklingsprosessen vil man ha en bedre mulighet til å fange opp også de sakene som av for eksempel økonomiske årsaker ikke blir bragt inn for retten, men hvor det er bekymringer som kan avdekkes på et tidlig stadium gjennom en tilsynsfunksjon. Dette avhenger selvfølgelig om parten mistanken knytter seg til aksepterer dette.

Kapittel 9 Handsaming av foreldretvister – Innleiande føresegner

Forslaget om at mekler ikke har full taushetsplikt overfor retten, støttes ikke. Jf. lovforslagets § 9-3.

Det er meklingsmetodisk en stor utfordring å ta taushetsplikten bort. Alt som skjer i meklingsrommet, vil da foreldrene forstå kan havne inn i en rapport til retten. Dette vil true den åpne og uformelle prosessen som mekling er ment å være, der foreldrene uten å veie sine ord både kan gi uttrykk for følelser og ikke minst være kreativ og utprøvende med forslag til løsninger.

Dette vil raskt føre til at parter forsøker å posisjonere seg allerede under mekling, noe som kan føre til at færre saker løses allerede i mekling.

Mekleren vil etter forslaget ha plikt til å gi videre til retten «informasjon om kva partane er usamde om, ei vurdering av om saka er eigna for vidare mekling, og eit referat frå eventuell samtale med barnet, jf. § 10-3 andre leddet.» Etter en snever/innskrenkende tolkning av denne avgrensningen, vil kanskje ikke faren nevnt ovenfor være stor, for det er ikke møterefertat det bes om. Men dette vil likevel fort kunne tolkes som en carte blanche for mekleren i forhold til retten, og det vil være et forklaringsproblem overfor foreldrene i starten av meklingen.

Dersom referat fra barnesamtale skal lages og bringes til retten, må det være en forutsetning at barnet selv har samtykket i dette. Utgangspunktet for barnesamtaler bør være som i dag at mekleren har full taushetsplikt, men kan spørre barnet om det er i orden å bringe innholdet helt eller delvis videre.

Kapittel 10 Foreldresamtale og mekling

Vi mener det er riktig at foreldre skal fortsette å møte til lovpålagt foreldresamtale eller mekling når de har felles barn under 16 år.

Vi mener også det er riktig at foreldre fortsatt får mulighet til videre meklingstimer dersom de ikke kommer til enighet på første, obligatoriske møte.

I forslaget § 10-1 og 10-2 angis at foreldrene skal få tilbud om mekling ved familiekontor eller hos ekstern mekler der de etter et brudd ikke er kommet frem til en avtale etter foreldresamtalen. Foreldresamtalen er imidlertid etter ordlyden bare lagt til familiekontor. Det er ikke nærmere begrunnet. Det kan virke som en detalj som er uteglemt eller ikke tenkt igjennom.

De eksterne meklerne har alltid hatt samme kompetanse som familiekontorene i forhold til å avholde første møtet foreldrene kommer til etter et brudd. Vi antar dessuten at familievern vil beholde den regel om at foreldrene skal ha tilbud om møte innen tre uker fra bestilling også etter at det har skiftet navn. Da vil de eksterne meklerne måtte ha samme funksjon i dag, som en avlastning der familiekontorene i perioder ikke kan overholde fristen. Navneendringen på møtet grunngir ikke noen realitetsendring her.

Hvis foreldrene trenger mekling, vil det være riktig at de fortsetter med samme mekler / ved samme kontor som hadde foreldresamtalen. Noe annet ville være tungvint og uhensiktsmessig. Med en slik forutsetning er det altså lite logikk i forslaget ordlyd – alle meklinger etter brudd måtte i så fall gå ved familiekontorene.

Forslaget i § 10-3, annet ledd om at barn skal sikres uttalelsesrett, selv der en forelder nekter, ser vi svært positivt på. Det er ofte bekymringsfullt når en part nekter mekler å snakke med barnet. Det kan virke som en slik nektelse ofte er taktisk begrunnet heller enn begrunnet i barnets beste. Dette er derfor en svært velkommen løsning, som også vil bidra til en tidligere løsning av saken.

Vi støtter også bestemmelsen tredje ledd som gir et barn mulighet for å kontakte familievern/mekler direkte og initiere en ny foreldresamtale på denne måten.

Vi støtter videre forslaget i § 10-2, 3. ledd om å kreve inntil seks timer mekling der foreldrene vurderer søksmål. Det bør så langt det lar seg gjøre å løse saker som involverer barn på et tidlig stadium. Det er vår erfaring at barn som kommer til barnesamtale er meget preget om foreldrene er i høykonflikt. Det er videre vanlig at større barn selv tar opp temaet rettsak, og at dette er noe som bekymrer dem. Ved å utvide antallet meklingstimer så vil det være større muligheter å komme til en mer snarlig løsning.

Å ha inntil seks timer til rådighet gir en ro og en langsiktighet i prosessen som opplagt kan være en fordel i mange saker. Barnehøringer vil det også være større rom for, noe som vi vil anta vil øke i antall etter hvert.

Det bør tenkes nøye gjennom hvordan meklerens skjønn i forhold til å pålegge disse timene skal utformes. Det vil opplagt være svært forskjellige situasjoner vi snakker om her. Det vil ikke være alle saker som egner seg, og det gjelder også der ikke verken rus, vold eller psykiatri er element i saken.

Vi vil under dette kapitlet komme med et eget forslag: Vi har erfaring for at foreldrene i mange tilfeller ville kunne kommet til enighet i meklingsrommet dersom de hadde hatt en fagkyndig person til å bidra med en uttalelse / vurdering i forhold til spørsmål foreldrene strever med. Hvis det var mulig å etablere en enkel, avgrenset ordning der en fagkyndig på meklers bestilling og i forståelse med foreldrene kunne bringes inn og hjelpe foreldrene med å finne ut hva de skal prøve som ordning videre, så tror vi dette ville kunne løse en del saker i meklingsrommet som ellers ville havnet i retten.

Kapittel 11 Handsaming av foreldretvister m.m. i retten

Vi støtter ikke at saker for retten etter barneloven skal gå rett til hovedforhandling, og at det kun skal gjennomføres forberedende møter i særlige tilfeller, jf forslaget §11-11, tredje ledd.

Forberedende møter er en vel utprøvd og en svært suksessfull løsning.

De aller fleste saker løses på dette stadiet. Det vil være mer ressurskrevende og det vil høyne konflikt mellom partene ytterligere om de ikke får mulighet til å komme til en minnelig løsning gjennom forlik. For å få ned antallet forberedende møter foreslås heller at sakkyndig snakker med barna i forkant av rettsmøtet, i de sakene der det kan være med på å forkorte saksgangen. Eventuelt om meklers referat av samtale med barnet innhentes av retten i forkant. Særlig gjelder dette saker som gjelder større barn, og hvor barnet fremstår konsistent i sitt ønske.

At partene ikke er kommet i mål med en løsning selv med seks timers pålagt mekling, betyr ikke at saksforberedende møter i retten er uten funksjon. Forholdene kan ha endret seg. Å gå i retten legger dessuten et annet press på foreldrene. Og: En sakkyndig bidrar her, noe som ikke er del av meklingsordningen.

Vi minner også om at mange av de konfliktfylte sakene kommer til retten uten at reell mekling er gjennomført. Der det er separat mekling, er meklingselementet svært begrenset. Og ikke minst: Det er ikke sjelden at den ene forelder – den som ikke ønsker noe endring i foreldresamarbeidet – uteblir fra obligatorisk mekling. Her er det opplagt at saksforberedende møter etter dagens modell er et virkemiddel. Det er ikke alltid at tilbakesending til mekling i familievernet er beste alternativ her.

Kapittel 12 Rettergang i saker om foreldreansvar m.m. etter dødsfall

Vi har ingen merknader.

Kapittel 13 Tvangskraft for avtaler og tvangsfullføring

Vi støtter forslaget om å bruke godkjente meklere og familieverntjenesten i saker som vedrører tvangsfullføring, jf. §13-2.

Dette kan bidra til å løse saken på en minnelig måte og på et tidlig stadium, samt lette belastningen på barnet.

Kapittel 14 Forsøringsplikt

Vi har ingen merknader.

Kapittel 15 internasjonal privatrett

Vi har ingen merknader.

Asker, 14.05.2021

Ingrid Eckroll (sign.) Hilde Eline Hoel (sign.) Gøsta Thommesen (sign.)